

ГАРРИЕТ БИЧЕР-СТОУ

LUKINVERKKOJA: PIENIÄ
TOMUPIILOJA JOTKA
KOTIIONNEAMME
HAITTAAVAT

Harriet Beecher Stowe

**Lukinverkkoja: Pieniä tomupiiloja
jotka kotionneamme haittaavat**

«Public Domain»

Beecher Stowe H.

Lukiverkkoja: Pieniä tomupiiloja jotka kotionneamme haittaavat /
H. Beecher Stowe — «Public Domain»,

Содержание

Esipuhe	5
Alku-johdatus	6
I	10
II	14
Конец ознакомительного фрагмента.	16

Harriet Beecher Stowe

Lukinverkkoja: Pieniä tomupiiloja jotka kotionneamme haittaavat

Esipuhe

Jokapäiväisessä elämässä sattuu, niinkuin itsekukin tiedämme pieniä epäkohtia, jotka haittaavat kotielämän onnellisuutta, sekä toiselta puolelta suotuisia pieniä seikkoja, jotka kotielämää sulostuttavat. Edelliset ovat käsiteltyinä "Pieniä Reposia," ja jälkimmäiset "Pieniä kodinhaltijoita" nimisissä kirjoissa; mutta tapahtuuhan usein, parhaimmiten järjestetyssä kodissakin että, sittenkun kaikki on siistittyä ja sirkeätä, keksii tarkkaava silmä sentään sieltä, täältä jonkun hämähäkinkudoksen, joka ensin ei huomioon pistänyt. Niin mekin ehkä likemmin itsemme tutkimisen jälkeen voisimme havaita kuinka joku ajattelemattomuuden taikka ennakkoluulon lukki jossakin sydämemme sopukassa on kutonut verkkoaan, jota emme ole huomanneet "laastessamme oman huoneemme edustaa puhtaaksi", mutta joka meissä sentään on siittänyt pienen hidastuttavan tomun-piilopaikan.

Semmoisia tomun-piilopaikkoja ovat:

- 1) "Se ei käy laatuun!"
- 2) Väärä käytöstapa palkollisia kohtaan.
- 3) Huolimattomuus.
- 4) "Ei ole hauska!"
- 5) Nuorten ilon kadehtiminen.
- 6) "Se on muodin mukaista!"
- 7) Milloin joku on hyvin puettu?

Alku-johdatus

"No, mitä aiot tehdä häntä auttaaksesi?" sanoin minä vaimolleni.

Viimeksi mainittu oli juuri astunut huoneeseen, puhuteltuaan nuorta, kalpeaa vaimonpuolta, joka oli puettu vaalahtaneeseen mustaan hameeseen ja oli tullut minua tapaamaan siinä hyvin tavallisessa luulossa, että ma olin "The Atlantic monthly" sanomalehden toimittaja.

Sivumennen sanottuna tuottaa tämä lavealle levinyt erehdys minulle, Risto Crowfieldille moninaisia kirjoituksia, jotka oikeastaan eivät ole minulle, ja joita yhtä hyvin voisi osoittaa "Ukolle kuussa", taikka jollekulle yhtä ylikuonnolliselle olennolle. Kuitenkin nuo kirjeet usein saavat sydämeni pakottamaan – ne kertoivat maan ihmisistä jotka tekevät työtä ja surevat ja tarvitsevat apua; ja on kovasti katkeraa saada apuun kutsumuksen, kun tietää olevansa kykenemätön auttamaan.

Tuossa, esimerkiksi, on kirje, päällekirjoitus tehty, sievällä naisen käsialalla – siinä on tuo vanha tarina: hän on köyhä, hän pyytää apua niiltä, jotka ovat köyhemmät ja avuttomammat häntä itseään. Hän on koettanut neulomistyöllä ansaita elatuksensa, mutta hän ei sillä voi kyllin ansaita; hän on yrittänyt opettajattareksi vaan hän ei saa oppilaita, ei opettajapaikkaa; viimeksi on hän tehnyt koetuksia kirjallisuuden alalla – niin monihan sillä tavalla leipänsä ansaitsee! – ja nyt on hän kirjoittanut muutamia "vähäisiä koetuksia", joita hän lähettää pari vaatimatonta näytettä, ja pyytää meidän arvosteluamme tietää, voisiko hän toivoa taattua tulevaisuutta tuolla alalla. Me tarkastelemme sivuja hänen kirjoitelmissaan ja jo ensi silmäyksestä huomaamme tämänkin yrityksen mitättömäksi ja epätoivoisina kysymme itseltämme: "Mitä on hänen kanssaan tekeminen? Mihin kelpaa hän?"

Tuommoinen tapaus oli nyt esillä tutkimisen ja käsittelemisen alaisena; se ei nyt ollut itseään esittänyt meille kirjeen muodossa, vaan oli, niinkuin äsken sanoin, tullut nuoren, kalpean naisen haamussa, ja haahmo oli puettu tuohon kuluneeseen surupukuun, joka niin surkeasti samalla kertoo sekä sydän-surusta että elatuksen-murheista.

Tavallisesti ma jätän nuo tapaukset vaimoni käsiin, ja tunnustaa täytyy, että hän panee melkoisen osan ajastaan ja kuluttaa ahkerasti kengän-kantojaan vapaatahtoisia sitoumuksiaan täyttääkseen toimituskonttorin johtajattarena apua-tarvitsevain hyväksi.

Ken mainitsee rahanantoa köyhille? Mitä rahat ovat sen suhteen kuin osanottavaisuus, aika, ajatukset ovat – sen suhteen että vieritämme heidän huoli-taakkansa omille hartioillemme? Ne jotka pääsevät jokaisesta, joka heidän sydänovillensa kolkuttaa yhden viidenkymmenen dollarsetelin antamisella, ne pääsevät helpolla.

Vaimoni oli mitä ystävällisemmällä äänellä ja käytöksellä ilmoittanut tälle ystävällemme ett'eivät hänen vähäiset kokeensa, vaikka olivat jotenkin sievätekoiset, kumminkaan voisi miellyttää lukuisampaa yleisöä – ettei niillä ollut enemmän voimia leivän hankkimiseen hänellä kuin kesäperhosella auran vetämiseen; ja vaadittiinpa vaimon koko päättäväisyyden mahti selvittämään tuota varmaksi apuatarvitsevalle. Noin ollen on varmuus, ainoa suurin kysymys minkä tuolle raukalle voimme osoittaa.

Surullista oli nähdä, sanoi vaimoni, sitä varjoa, joka synkkänä laskeutui hänen surkastuneille kasvonjuonteille, kun tuota varmuutta hänelle tyrkytettiin. Kovaa on hukkuvan nähdä heikon varren, johon hän viimeiseksi on kätensä puuttuttanut, juurineen irtautuvan maasta; kovaa on, kun seisoo yksin elämän polulla, kuulla viimeisen jäljellä olevan rahansa julistettavan vääräksi. Tiesin, etten sietäisi katsoa noita kasvoja, joille oli tuo tuskan harso toteutunut, ja sentähden, pelkuri kuin olen, panin senkin taakan, kuten usein sitä ennen, vaimoni olalle.

"Mitä voimme tehdä häntä auttaaksemme?" sanoin.

"En todellakaan sitä tiedä," vaimoni vastasi miettiväisen näköisenä.

"Eikö hän voisi saada opettajattaren paikkaa tuossa Tauntonin koulussa?"

"Mahdotointa; Herbert sanoi että jo oli ollut kaksitoista hakijaa."

"Etkö voisi hankkia hänelle neulomistyötä? onko hän käsistään tekevä?"

"Hän on kyllä koettanut sitäkin, mutta hän ei siedä ompeluksen ääressä istua myötäänsä; hän saa pistoksia ja alkaa rykiä, ja sitäpaitsi on tohtori kieltänyt häntä siitä."

"Onko hänellä kelvöllinen käsiala?"

"Vaan keskinkertainen?"

"Muuten," ma sanoin, "olisi ehkä Steele & Simpson voinut hankkia puhtaaksi-kirjoittamista."

"Voi, heillä on ylimäärin puhtaaksi-kirjoittajia eikä hänellä ole semmoista käsialaakaan että hän mitään ansaitsisi sillä."

"No," lausuin minä, ja pyörin istuimellani ikävissäni, kunnes keksin mielestäni oivallisen selityksen tuolle solmulle, "no, nyt tiedän mitä hänen pitää tehdä. Hänen pitää naida."

"Ystäväni," sanoi vaimoni, "toivo elatuksen saamisesta, on vaimonpuolelle viimeinen ja kelvottomin syy naimiseen menemiseen. Naimaliitot, jotka rakkauskin rakentaa, eivät kaikisti tule onnellisiksi. Ajattelepas Johanna parkaa."

Johanna oli yksi niistä monista, joitten surukuormia vaimoni näytti olevan määrätty kantamaan läpi elämän. Alkujaan oli hän palvellut meillä lapsenhoitajana ja oli siihen aikaan vihannan Irlannin saaren sievä, hymyilevä ja viehättävä impi. Sängen suurella mielihyvällä olin nähnyt pienen idyllin elpyvän ja päättyvän viimein hänen ja erään hyväluontoisen nuoren irlantilaisen välillä. Irlantilainen oli nimeltään Mike. Mutta vähän ajan kuluttua rupesi Mike harjoittamaan menneen ajan tapoja, joi ja lakkasi tekemästä työtä ja ainoat edut Johannan naimisliitosta olivat huono terveys, joka vuosi yksi lapsi lisää ja samalla rahojen hupeneminen.

"Ellei Johanna olisi nainut", lisäsi vaimoni, "olisi hän nyt ollut terve ja raitis ja säästöpankissa olisi hänellä kaunis säästö ollut vanhain päivän varaksi. Nyt on minulla sekä hän että kolme hänen lastansa vastuksina niskoillani."

"Laske alas ne, lemmittyäni", sanoin minä; "miksi itsesi uuvutat toisten ihmisten suruilla ja vastuksilla?"

"Ja ken ne sitte ottaisi hoitaakseen, luulet?" vaimoni virkkoi. Sitäpaitsi lisäsi hän, jatkaen äsken keskeytynyttä ajatustaan, "ei tule tämän lapsiparan naiminen kysymykseen, sillä mies jota hän rakasti lepää kummun alla Richmondin hautatarhassa. Hänen isänsä ja sulhasensa ovat kuolleet ja ainoa veljensä on raajarikko ja häneltä on sittenkin vanha äiti elätettävänä. Minä käskin hänen tulla huomenna luokseni ja tänäpäpä koetan hänelle työtä hankkia."

"Kuinka monelle sinun tänäpäpä on hankkiminen työtä, ystäväni?" kysyin minä. "Otaksun ettei ole useampaa kuin kaksi- tai kolmetoista? Tomin sisaresta olet kai jo päässyt erillesi?"

"Enpä ole, sitä pahempi," vastasi vaimoni kärsivällisesti, "hän taitaa olla kotona taas. Hän on turhamainen lapsi, eikä hän viihtynyt maalla. Olen siitä oikein pahoillani, sillä perhe, johon hän pääsi, on kunnan väkeä, hyväntahtoista ja ystävällistä, ja siellä olisi hän voinut saada kodin ikäajakseen, jos hän olisi älykkäästi ja siivosti käyttänyt itsensä. Mutta eilen oli hän taas äitinsä luona ja eukkoraukka sanoi minulle, ettei tämä rakas lapsi saattanut olla hänen luotaan poissa ja ettei sydämensä hentonut lähettää tyttöä sinne takaisin."

"Vaikka, toisin sanoen, että sinä olisit hyvä ja hankkisit Miss O'Connorille hupaisempaa ajanviettoa. Pyhi pois se nimi luettelostasi, ystäväni. Nämä molemmat tarvitsevat vielä monta kovaa kolahdusta kokemuksen koulussa, ennenkuin voit heille mitään tehdä."

"Täytynee minun se tehdä," sanoi vaimoni huokauksella; "mutta on surkea nähdä nuoren ihmisen kulkevan kadotukseen suoraa tietä."

"Mitä sinä, äitini kerrot?" huusi Bob, joka tuli melkein töytäten huoneeseen.

"Oh, sitä vanhaa tarinaa," vastasin minä. "Mitä olisi tekeminen kanssa-ihmisten auttamiseksi?"

"Vai niin," sanoi Bob, "sitä juuri tulen minäkin äidiltäni kysymään. Koska hän ei syökse tyköään apuatarvitsevaa, tulen minäkin puhumaan Mariannestani. Hän kuolee koito raukka kuuden kuukauden kuluessa sivistyksen uhrina. Asummehan kahdentoista englantilaisen virstan päässä Bostonista huvilassa, joka on varustettu semmoisilla mukavuuksilla, että luulisi siinä tulevan toimeen ilman huolenpitoa ja hoitoa – kaikki on istutettua, itsestään käypää ja itsetekevää ja kuitenkin, minä

sen vakuutan, on se talo lopuksi oleva syynä Mariannen kuolemaan. Itse en kaipaa mitään niin paljon kuin hirsihököllä, jossa sänky sijaitsee yhdessä seinänsopessa, lapsille telttisänky toisessa, ja jossa sitäpaitsi löytyisi tulisija, pöytä, neljä tuolia, yksi kattila, yksi kahvipannu ja pannukakun paistin – ei muuta mitään. Oivallista oli elanto tuommoisessa talossa toissa kesänä, kun asuin Ylijärven rannalla; ja jos saisin Mariannenkin muutetuksi semmoisiin oloihin, olen varmaa siitä että hän tulisi sekä terveeksi että iloiseksi. Hänen elämänsä vastuksina ovat ylölliset mukavuudet; meillä on huoneita liiaksi, mattoja liiaksi, kukkaisvaaseja ja koristuksia liiaksi, posliini- ja hopeakaluja liiaksi; hänellä on kovin suuri paljous pitsejä, kovin monta vaatekertaa ja kovin monta hattua; lapsilla on suuria kasoja ylimääräisiä vaatteita – ja kaikki tuo saattoa Mariannen vuoteenomaksi ja nyt ma olen tullut teiltä hakemaan apua ja lohdutusta."

"Tuosta en ma sanaakaan käsitä," sanoin minä.

"Asianlaita on niin," jatkoi Bob, "että sittenkun keittiön hoitajamme meni naimisiin ja Alice Kalifornian kultamaihien, näkyy käyneen mahdottomaksi asettaa taloudenhoitomme jotenkin pysyväälle perustuskannalle. Se luku vaimonpuolisia palvelioita, joka siitä lähtien on talossamme ollut, ja ne tuhotyöt, joita ne viimeisen puolenvuoden ajalla ovat aikaansaaneet, käy yli kaiken käsityksen. Eilen sain kuudenkymmenen dollarin velkomiskirjan oivallisen vedenjuoksutuslaitoksemme korjaamisesta ja tapahtuneen vahingon syytä heitettiin kuin sukkulaista kolmen palveliaimme välillä. Biddy vakuutti, yksityisesti puhutellen vaimoani, että Kate piti tapanansa kaataa lakasemansa roskat vedenkulkutorveen, ja kun sitten kerran sattui että yksi tappi kylpyhuoneessa oli jätetty auki, niin että vesi oli valunut ja vahingoittanut salongin kipsikattoa, ryhtyi Marianne mitä suuremmalla varovaisuudella ja arkuudella Katelta tiedustelemaan oliko hän tarkoin seurannut annettuja käskyjä vedenjuoksutuslaitoksen suhteen. Tietysti Kate juhlallisesti vakuutti olevansa syytön: hän ei tehnyt Biddyn lailla, joka heitti kaikkea törkyä torveen ja paiskasi huolimattomasti tapin hukkaan kylpyhuoneessa, niin että tuota oli sekä häpeä että synti nähdä. Annaa, kolmatta tyttöä, kuunneltiin kahden kesken, ja hän sanoi maanantaina Biddyä syylliseksi, tiistaina Katea ja keskiviikkona kumpaistakin syyttömäksi; vaan torstaina hän oli kahakassa molempain kanssa ja hankki pikaista poislähtöä sittenkun oli ensin ilmoittanut muitakin palvelus-kumppaleinsa tekemiä rikoksia niinkuin valheita, näpistelemistä ja kaikenmoista mitä mieleensä sattui; jota syytetyt vuorostaan töytäsivät huoneeseen ja Annan selittivät antaneen pienimmälle unijuomaa ja, ollessaan kävelyllä hänen kanssansa, viipyneen tuntikausia erällä ahtaalla kadulla, jossa kaupungin osassa punarupuli liikkui – sanalla sanoen paljastivat niin kauheita kuvauksia, että Marianne jo uskoi lapsen kuoleman omaksi, ja sairastui itse. Minä olen häntä koettanut lohduttaa mutta hän tekee miten Rachelkin – hän ei anna itseään lohduttaa, hän joutuu vaan semmoiseksi turhan-peräläiseksi, että hän myötäänsä huokaa: 'Ah jospa vain palvelijan saisin, johon voisin luottaa, joka puheessaan noudattaisi totuutta, joka todellakin menisi sinne, mihinkä hän sanoo menevänsä ja todellakin tekee sen minkä sanoo tehneensä!' tämä tällainen eläminen, että hän jättää lapset henkilön huostaan, johon hän ei saata luottaa; että tietää mukavasti varustettua kotiaan ja kauniita kalujaan tiheään tuhoeltavan ja ettei hän taida omaisuuttaan varjella eikä vakoella koska vahinko tapahtuu, eikä tiedä kuka sen tekee, – kaikki tämä saa hänet vielä hengiltä pois, selittää hän, eikä minulla ole syytä noita hänen sanojaan epäillä."

"Tässä," sanoin minä, "on meillä nyt kaksi naista, kumpanenkin henki hieverin sairaana, kumpanenkin sen puutteessa, mitä he toisilleen kyllä voisivat tarjota. Mariannella on kultaa ja tavaraa, mutta hän on vailla talouden hoidossaan semmoista auttajata, jota hänen kulta-kasansa eivät vielä ole voineet hankkia; ja tässä, aivan vieressämme seisoo nainen, joka on vailla leipää, terveyttä, työtä, joka tarvitsee ravitsevaa ruokaa, ystävällistä kohtelua ja hyvää palkkaa. Mikä nyt estää näitä molempia auttamasta toisiaan?"

"Ethän ainakaan tarkoittane", vaimoni lausui, "että holhottimme rupeaisi halpaseksi palvelus-piiksi Mariannelle? Se ei ikinä käy laatuun."

"Eikö se käy laatuun?" sanoin minä. "Miksikä palvelevan työnteko on halvempaa kuin muu työ? Mitä tuo vaimonpuoli ikinä hankkisi toimitusta itselleen, ei hän voisi ansaita niin paljon että

maksettuaan asunnostaan ja elatuksestaan, hänellä olisi jäljillä niin suuri rahamäärä kuin tavallisella lapsen-hoitajalla on palkkaa. Tuosta huolimatta ei että mikään Marianna pitämästä häntä parempana kuin muita palvelijoita, eli miten mainitaan, kuin perheen jäsentä ainakin."

"Tuo kaikki sointuu sanoissa sangen hyvin," sanoi Bob, "mutta se ei käy päinsä. Tosin Mariannelle ja lapille olisi suureksi siunaukseksi saada luotettava palvelija, ja olisinpa melkein valmis notkistamaan molemmat polveni kiittääkseen sitä hyvästi kasvatettua, toimekasta naista, joka ottaisi meitä siten palvelukseensa. Mutta tiedän, ettei se käy laatuun. Tuo väli-laji ihmisiä on niin herkkä-tunteinen, niin vaativa, niin mahdoton mielillä pitää, että sen henkilön, joka ehkä tulisi meille, pitäisi tulla tavallisena palvelijana vaan, eikä minään muuna, ja siihen ei äidin holhottu taida suostua."

"Hän luultavasti pitäisi tuommoista ehdoitusta loukkauksena itseään kohtaan," sanoi vaimoni.

"Ja kuitenkin, kunpa hän vaan tietäisi sen, minä häntä kunnioittaisin sitä enemmän siitä, että hänellä olisi uskallusta ruveta halpasen palvelijan sijalle, kun onnettomuus oli sulkenut häneltä kaikki muut tiet," vastasi Bob.

"Niin," sanoi vaimoni, "kannattaisi kyllä tehdä koetus! mutta pelkäänpä ettei se käy laatuun."

"Siihen pelkoon minä yhdyn," arveli Bob, "mutta kaikissa tapauksissa voisimmehan tehdä koetuksen kuten äitikin sanoi. Jos hänen haluttaa tulla, voin minä luvata hänelle hyvän ja hiljaisen kotielämän, oman huoneen, helponpuoleista työntekoa, sekä jouto-aikaa lukemiseen ja kirjoittamiseen eli mihin hän haluaa käyttää väliaikaa virvoittaaksensa itseään. Kirjoja hänelle kernaasti lainataan ja hänellä on vapaus puutarhassa oleskella, milloin vain hän tahtoo. Sivutusten tämän kanssa sattuu tietysti joitakuuta vastahakoisuuksia, mutta jos hän on kernas ottamaan vastaan pahaa hyvän kera, niin voisihan hän meillä koettaa katsoa jos se käy päinsä."

"Varmaankin kuulen tuota lausetta kerrottavan kymmenettä kertaa," sanoin minä, "ja tuo turmiollinen *ei käy laatuun*, on tiellämme kolkko loukkauskivi. Kuinka moni hyvä työ on jäänyt tekemättä, kuinka moni ystävällinen sana on jäänyt lausumatta vain siksi, ettei käy laatuun rikkoa tummaa ennakkoluuloa eli tottumusta! Kuinka monta hyödyllistä työtä, kuinka monta vakaata yritystä hyödyttämiseen, tuo ilkeä: ei käy laatuun, on ehkäissyt! Ja kaikkea tätä sekä sen ohessa paljon muuta, jonka ei pitäisi olla laatuun käypää, pidetään sekä täydellisenä että tenhoovana. Ei, minun välttämätön velvollisuuteni on kirjoittaa artikkeli ihmiskunnan valaisemista ja oikealle tielle viemistä varten – artikkeli tuosta harmillisesta: Ei käy laatuun!"

"Tee se, hyväseni," sanoi vaimoni, "sill'aikaa kun minä käyn Mariannen luona miettimässä mikä ensin on tehtävänä."

"Minä tulen takaisin huomenna," lausui Bob, "saadakseni kuulla tuota oivaa artikkelia, jonka hyväkseen-käyttämistä yleisöltä ei kukaan toivo suuremmassa määrässä kuin minä."

I

Se ei käy laatuun.

Seuraavana iltana tuli Bob aivan oikein ja toi myötänsä hyviä uutisia. Meidän holhottimme oli ottanut koetteille "kävisikö laatuun" että hän olisi Mariannen lasten hoitajana, ja tämä oli parantumaisillaan paljaasta toivosta saada luotettavan apulaisen itselleen.

"Ja nyt saamme kuulla mitä sanottavaa isällä on tuosta kiusallisesta: 'se ei käy laatuun'."

Me istuimme kaikki piirissä takkatulen ympärillä, niinkuin tapamme aina oli istua varsinkin iltamilla, jossa piirissä aina on sijaa niille ystävistämme, joita huvittaa viettää iltaansa meillä. Jenny siirsi pöydän jolla lamppu oli, likelle tuoliani, ja minä aloitin lukemistani.

"Hamasta kätkyt-ajastaan alkain kuulee pieni tyttönen puhuttavan siitä, ettei sovi olla niin tahi vaatetettuna, tehdä tuo tahi tuo työ. Ja kaikkein merkellisintä tässä on, että se joka sopii yhden ei sovi toisen tehdä. Johannalla kyllä käy laatuun keittää ja paistaa ja pestä lattiata ja vaatteita silitellä, mutta hienon Ellen neidin ei sovi pienimmälläkään sormellaan kosketella kattilaa eli pataa. Sopii kyllä, että äiti toimittaa kaikenmoisia talontoimia, mutta hänen tyttärellänsä ei käy laatuun jättää kirjansa, läksynsä, virkkauksensa pannakseen valkeaa takkaan taikka teevettä tulelle. Ja jos tämä tapain-pila vaan ulottuisi rikkaimpiin kerroksiin ihmiskuntaa, niin ei sentään vaaran suuruus olisi kammottava; mutta siinä juuri on onnettomuus, että työmiehen tytär tekee aivan tehtailian tyttären tavoin, ja kun heidän molempain sitte tulee ansaita leipänsä, niin molemmat siinä seisovat yhtä surkean avuttomina. Toinen niinhyvin kuin toinenkin katsoo itsensä sivistyksensä takia vapautetuksi kaikesta raskaammasta työstä; kaikki he tahtovat koulunopettajattariksi, tahi rupeavat romanin kirjoittamiseen ja kun tuohon eivät ennätä, ei jää mikään muu heille neuvoksi kuin ompeleminen. Se on tosi että viime aikoina naisia paljon käytetään kaupan hoitoon ja että monta ennen perkkamatonta polkua on hänelle raivattu. Mutta kuitenkin tuo kaikki on puuttuvaista ja tuhansittain hienosti kasvatettuja neitosia, joilta se isä taikka veli, joka heidän edestä teki työtä, on kuollut, jäävät leivättömiksi sopivan työn puutteessa. Heidän kasvatuksellaan on tarkoitettu aivojen vaan ei jänteiden voimistuttamista ja harjoittamista. He eivät edes osaa omaa talouttaan hoitaa – jos heillä sitä olisi eivätkä taida ajatellakaan auttaa toista niissä toimissa ja ruveta palkolliseksi – semmoinen itsensä alentaminen ei voi tulla kysymykseenkään. Kernaammin kerjätä, kernaammin nähdä nälkää, kernaammin mennä rahan tähden naimisiin, ennemmin olla armoleivän syöjänä perheessä, jossa on liikaa väkeä, kuin vastaanottaa rauhaisa ja hyvä koti, helppoa, terveellistä työtä ja hyvä palkka."

"Ja mikä on syynä kaikkeen tähän?"

"Syy on se, ettemme vielä ole saavuttaneet kristillisen kansan-vallan täydellistä voimaantumista. Nuo vanhat aristokratilliset ennakkoluulot johtavat vieläkin meidän yhteiselämäämme. Emme ole vielä täydelleen oppineet käsittämään työn-teon tärkeyden ja varsinkin talouden-toimien harjoittamisen kallisarvoisuutta. Ja minun tulee lisätä, että ne ripeät, uskaliaat naiset, jotka meillä ovat naisen oikeutta puolustaneet ja työtä tehneet mielipiteensä kannattamiseksi, eivät myöskään ole tuosta samasta erehdyksestä vapaat."

"Älä heitä mainitse, isäni;" keskeytti Bob äkkiä.

"Nuo puoli naiset nuo ilmestykset kasvikkunnassa, jotka eivät ole kalan eikä linnun luokkaan luettavat, kokouksineen ja puheineen – taivas! noita puheita ja noita kimakkaita vaimonäänä! Kukaan ei pidä suuremmassa arvossa oivallista vaimoa kuin minä; oleskeleeko hän keittiössä vai vierashuoneessa, pidän hyvää, todellista naista itseäni ylhäisempänä. Aina hän voi opettaa minulle jotain, jota mun on tarvis tietää. Aina hänessä on jotain jumalallisen hengen lahjaa, mutta sitä säilyttääksensä tulee hänen pysyä naisena. Kun hän tukkansa tasoittaa, pukeutuupi miesten vaatteisiin ja kiipee ylös puhujalavalle, silloin on hän luonnoton olento eikä hiukkaakaan nainen."

"No, no!" sanoin minä, "hiljaa alasmäkeä! Meidän, jotka venymme koreissa kankaissa ja asumme kuninkaitten asunnoissa, täytyy sentään kunnioittaa niitä, jotka erämaissa elävät ja

heinäsirkkuilla ja hunajalla itsensä ravitsevat. Niitä ovat ne, jotka menevät vääryyden suo-pimeään, urkkivat totuuden sieltä, seulovat sen ja osoittavat sitä mailmalle; ja me, joilla ei ole uskallusta jakaa heidän työtänsä, olkaamme kuitenkin parhaamatta heidän likaisia vaatteitansa ja sulottomia liikkeitönsä. Paljon hulluutta, paljon liioittelemista on löytynyt noitten parantajain leirissä, mutta isoin osa heistä on ollut uskollisia ja vilpittömiä, ja heidän joukkoonsa on luettu monta jaloimmista naisistamme. Heidän kauttansa on karaistu monta lakia, ja siten sanottavasti parannettu naisen asemaa. Heitä saamme siitä kiittää, että monta tietä on naiselle avoinna, joilla hän voi tarpeeksi ansaita elatukseksen."

"Mutta ainakin voimme välttää heidän saapumista vaalien-toimituksiin;" arveli Bob.

"Juuri siellä minä haluaisin nähdä heidät," vastasin minä tyneesti.

"Ah, isä," sanoi Jenny ja noissa sanoissa sisältyi koko mailman-mitta nuhteita.

"Etkö luule, ystäväni," sanoi vaimoni "että vaali-oikeus ja vaalintoimitus-oikeus vaikuttaisivat vahingollisesti naiseen ylipäänsä?"

"Varmaankin," tokasi Bob tuikeasti; "tuo tekisi heistä poliittisia, puoluehurjia olentoja."

"Luultavasti," sanoin minä, "kävisi niin osittain heidänkin kanssa kuin on joukottain miestenkin käynyt. Mutta jokaista ei politiikka miellytä; vallan vaikea on välistä saada kunnokkaimpiakin teistä osaaottamaan vaaliin, ja samaten olisi vaimojen laita."

"Mutta mitä siinä tapauksessa voitettaisiin?" sanoi Bob. "Mitä naisen vaalisana tulisi olemaan muuta kuin kaiku isän, veljen, eli minkä neuvon-antajan tahansa mielipiteestä?"

"Se on kyllä mahdollista useimmissa suhteissa; mutta monessa asiassa luulisin naisten äänestävän aivan vastoin miehiä; en usko että moni nainen äänestäisi ravintolapaikkojen ja viinakauppojen säästämistä, jos heidän käsiinsä olisi laskettu lainsäätämismahti, ja todella olisi yhteiskunnalle hyödyksi että vaimonpuolet olisivat käyneet siihen käsiksi. Naiset olisivat jo ammon aikoja sitten luutien ja siipien kanssa tuulutelleet jokaista isojen kaupunkien tomuista, saastaista likasopukkaa, jos heillä olisi ollut vallanpito. Monta parannusta niin terveyden kuin siveydenkin suhteen, saamme odottaa tapahtuvan vasta sitten kun nainen on saapunut oikeutetulle sijalleen lainsäätämässä."

"Mutta," sanoi Bob, "kuinka naiset vaalituloissa voivat pitää sijansa?"

Usein en itsekään jaksa siellä olla."

"Sinä unhoitat," vastasin minä, "että nuo vaalitulat ovat vain sentähden ikävyyttäviä, ettei naisilla ole sisäänpaäso-oikeutta niihin. Joka paikassa, missä naisia pidetään poissuljettuina, vallitsee törkeys; mutta hänen kera saapuu sinne hienoutta, kohteliaisuutta, puhtautta ja järjestystä. Mene vaan kestitsemispaikkoihin, johon naisia ei päästetä; kuinka kauheaa ilmaa siellä hengität! Mene samallaiseen paikkaan, johon vaimot ja tyttäret saapuvat miestensä eli isiensä seurassa, ja katso, eikö siellä vallitse kokonaan eri henki."

"Mutta," väitti Bob, "vaaliin saapuisi kaikki naiset myös alhaisemmasta säädystä, ja..."

"Ja siitä ei olisi mitään haittaa;" vastasin minä, "sillä kenenkään naisen mieleen ei juolahtaisikaan mennä semmoisiin tilaisuuksiin muutoin kuin parhaimmissa vaatteissaan; hän kadottaisi silloin, tilaisuuden näyttää niitä, ja missä olisi se nainen syntynyt, joka olisi mahdollinen semmoiseen uhraukseen?" (Nuhteleva silmäys Jennyltä.) "Biddyn päivän-varjostin ja hattu punasilla nauhoilla kehoittaa Patrikin pukemaan yllensä puhtaan paidan ja pöllyyttämään takkiensa, ja vaalitulasta tulee kansanjuhla, jossa pidetään suurimpana kunniana olla hyvin puettu ja käyttäytyä siivosti."

"Rupean uskomaan sinun olevan oikeassa, ystäväni," sanoi vaimoni. "Näyttääpä siltä, kuin todella kävisi laatuun antaa naisille poliittisia oikeuksia."

"Mutta eihän isän kirjoitelma äsken vielä ollut lopussa?" kysyi Jenny.

"Ei, ja minä jatkan siitä, mihin lopetin," vastasin.

"Mitä varsinkin on moitittavaa näissä meidän naisreformatoreissa, on se, että he kovin yksinomaisesti ovat kiinnittäneet huomionsa uusien työalojen perkkäämiseen naisille ja ylönsäksoneet

tärkeän tarpeellisuuden laajentaa ja tasoittaa entistä tietä, sitä, jonka Jumala itse on heille vaikutusalaaksi säätänyt, joka kuitenkin on heille omiaan ja kaikkein sopivin – työala kodista. Minusta on niin, että vahingotta voisivat ahkeruudestaan ja innostaan osan käyttää kaikenlaisten verkkojen poislakaisemiseen, joita turhien ennakkoluulojen lukki kutoo, ja kun he ovat mailmalle näyttäneet että paljon käy laatuun, joka ei ennen ollut sopivaa niin voisivat mailmalle myöskin näyttää, että käy laatuun huolehtia talousaskareistaan ja vieläpä hoitaa ne hyvin, joskin yhtä haavaa taitaa lukea ja kirjallisesti käyttää maansa kieltä virheittä. Mutta tässä juuri on se suuri erehdys. Sen sijasta että työntekoa ylentäisivät, alentavat ja halventavat he sitä ja jaarittelevat taloudenhoidon-pidosta orjallisuutena. Ikäänkuin se olisi jotain orjantyytöä, jos pesee, kiillottaa ja sileäksi kuumentaa vaatteita; ikäänkuin se olisi parannukseksi, jos saipualla vaahteroittaa ja ajaa parran leuasta! Posliinien ja hopea-astioitten pyyhkiminen, mattojen pölyttäminen ja vuoteitten valmistaminen on orjallista, mutta orjallista ei ole päivittäin tehtaassa istua kaksitoista tuntia, tehtaassa jossa koneet myötäänsä surisevat ja jyryävät ja jossa ilma en täynnä koneen-voiteen katkua ja kivihiihi-häkää. Se ei käy laatuun että siivoat väleää, hupaista lastenkamaria, peset ja puuet kolme, neljä lasta; korjaat heidän vaatteitansa, kerrot heille satuja, saatat heitä kouluun ja muuta semmoista; mutta se kyllä käy laatuun että istut ommellen koko pitkän päivän ja osan yöstä, ansaitaksesi riittämätöntä ruokkoasi. Ei käy laatuun olla saapuvilla ruokapöydän luona tarvittaessa ja olla apuna ystävällisen emäntäsi pukemisessa; mutta seisoa tiskin takana valmiina palvelemaan ketä tahansa, joka sitä vaatii, se käy kyllä laatuun. Eikö tämä ole varsinaista? Eikö tämä ole selvä näyte siitä, että meillä on ihan väärä käsitys siitä mikä on sopivaa, mikä ei?

"Vielä on tykkönään valheellinen mielipide se, ettei sivistynyt nainen toimita talousaskareitaan paremmin kuin sivistymätön. Mutta edellisellä ei saa sivistyksen myötä olla se harhaileva turha luulo, että työ joka ei ole rasittava hänelle olisi halpasta siksi että siihen vaaditaan pääasiallisesti ruumiinvoimia. Ja hänen kasvatuksensa ei saa olla semmoinen että hengen vaurastumista hoitaessa on kerrassaan unhotettu hoitaa ruumiin voiman tarpeita. Ja tämän johdosta halajaisin sanan lausua äideille, köyhille ja rikkaille. Varokaat, tahtoisin lausua heille, antamasta tyttärensä halveksia mitään mailmassa. Varokaat ylentämästä mitään, niin että siltä syntyy toisella suunnalla alentamista. Kavahtakaat ajoissa, kun annatte tyttärensä päivät päästänsä istua kumarruksissa kirjan eli kudoksen ääressä, etteivät rupea haluttomiksi kaikkeen muuhun työhön; ja muistakaat että heidän terveytensä menee samaa tietä kuin heidän halunsa työhön. Miksi ei tytär äitiään auttaisi huoneitten siivoamisessa, ruoan valmistamisessa, astioitten pesemisessä? Ei, se ei käy laatuun, sillä ei kukaan hänen koulukumppaneistaan tee niin halpaa työtä, ja sitäpaitsi ei hänen läksynsä myöden anna sitä, että hän äitiään kerkeisi auttamaan, ei edes jouda hän pitämään kunnossa omaa koreaa pukuansa. Kun äiti iltamalla on askareistaan päässyt, istautuu hän kenties yökauden ommellakseen jotakin vaatekappaletta, jota tytär tarvitsee, jottei hän olisi toisia huonompi. Ja niin niistä kasvaa sukukunta, kalv akka ja kivuloinen, suurilla hengen vaurastus-näytteillä, mutta mitätön ansaitsemaan oman leipänsä. Kun heidän inhimilliset pylväspuut tässä elämässä sitten menevät manalaan, alkaa vanhan nuotin veisaaminen – loppumaton hakeminen työtä, loppumaton puute työstä, kurjuutta, tautia, kunnes kuolema päättää viheliäisen elämän. Ja kaikki tämä käy näin vain siksi, ettei ole sopivaa ottaa yllensä palvelijan muodon, valita toimintaa, jota itse Kristus osoitti pyhimmäksi!

"Minä voisin luetella sadottain tuollaisia kohtia, joissa tuo väärä käsitys siitä, mikä on soveliasta, mitä ei kertoupi kääpiön-verkoksi, joihin perheellinen koti-onni, vapaus ja vaurastuminen auttamattomasti selkkauvat. Mutta minusta on se puoli asiaa, jota olen nyt kosketellut, tärkein, kun joka päivä ja joka hetki meitä tuo kysymys tekee levottomiksi: 'Mitä hänen on tekeminen?'"

"Isällä on oikein kaikessa tuossa," sanoi Jenny, kun olin lopettanut lukemiseni, sillä vähäisellä pontevuudella, joka on hänelle omituinen ja joka tekee melkein saman vaikutuksen kuin jos näkee harjoitetun kanarialinnun tekevän kunniatervehdyksen.

"Minä luulisin olevani oikeassa," sanoin minä, "ja selvin osoite siitä on, että äitisi ei väitä minua vastaan."

"Sitä todellakaan en saata tehdä," vastasi vaimoni, "enkä tahtoisikaan, kun oikeastaan olet minun mielipiteeni ääneen lausunut."

"Niin," sanoi Bob, "kun taloudenhoitaminen muuttuu muodin asiaksi ja sitä viljellään tieteenä kouluissa ja professoreiden johdolla, silloin mutta ei ennen, voimme toivoa sen Fenis-linnun ilmutumista nais olentona, joka todenperään voisi olla miehelle apuna eikä taakkana."

"Tosi," sanoin minä, "mutta juuri miehet itse ovat ne, jotka antamalla naisille ulkonaisen ja turhamaisen kasvatuksen, ovat tehneet heistä kuormat kannettavikseen, ja siten itseltään kadottaneet apu-olennon, joksi nainen oli aioittu."

II

Väärä käytöstapa palkollisia kohtaan.

Kotilietemme leimuavan tulen ympärille kokoontuu, kuten jo ennen olen vihjaissut, ei ainoastaan oman perheemme jäseniä, vain myöskin muita tuttaviamme ja ystäviä, joille siinä aina on sijaa. Heidän seassa ei löydy enemmän tervetulleena pidettynä kuin Theodor Thoro on.

Ystävä Theodor on syntynyt eräässä luonnon satunnaisesti melankolillisessa hetkessä, mikä kuitenkaan ei ole estänyt häntä omistamasta mitä kiitettävimpiä omaisuuksia, paitsi sitä että hän voisi katsoa mailmaa iloiselta kannalta, jota hän yhä on vailla. Hänellä on kaikki mahdolliset, kristilliset avut, paitsi toivoa, ja jos jossaan tahtoo tiedustella vikoja ja virheitä, niin on kääntyminen ystävä Theodorin puoleen. Hän osaa sanoa ihan täsmälleen milloin ja missä parhaimmin perustetut aiheet käyvät ylön alaisin; hän tietää, mikä pyörä kekseliäimmin varustetussa koneen teossa sijaltaan järehtää; hän heti hoksaa heikon puolen jokaisessa luonteessa, ainoan vaajan parhaimmassakin kirjassa; ne kaikenlaiset ohdakkeet ja pistimet, jotka seuraavat jokainoata ruusua tässä elämässä.

Mutta kaikki tämä ei ole ystävä Theodorilla katkeruuden ja vihan synnyttämää. Hänen mailmaavihaamisensa ei ole kolkkoa ja katkeraa, vaan suruista ja haikailevan säälivää. Kaikki olemme viheliäisiä raukkoja, näkyy hän sanovan, kun hän tarkastelee mailmaa ja esineitä, joita siinä löytyy. Ei meillä kenelläkään ole isoja toivon aiheita, mainii hän, mutta rakastakaamme toisiamme ja olkaamme kärsivälliset.

Tietysti Theodor on – niinkuin tuommoisen luonteen omistajan tulee – innokas työntekijä ihmiskunnan hyväksi ja aina on hän kiinni toisessa eli toisessa tarpeellisessa ja hyvässä aikeessa, jonka toteuttamiseksi hän melankolillisella uupumattomuudella itseänsä rasittaa, ilman rahtuakaan menestymisen toivoa. Uskonnollisessa suhteessa hänellä on marttyrin sielu – hänelle ei soveltuisi mikään paremmin, kuin että hänet elävältä poltettaisiin uskonsa tähden, mutta tässä hän on ensin sen opetuslapsen kaltainen, joka sanoi: "Menkäämme ylös Jerusalemiin, että mahtaisimme hänen kanssaan kuolla." Aina hän olisi altis antamaan henkensä totuuden ja oikeuden puolesta, vaikkei hän näe muuta kuin toivottomuutta niitten tulevaisuudenpyrinnöille.

Kuitenkin ei saa tästä kaikesta päättää, että Theodor Thoro olisi joku surullisen haahmon ritari. Ei maar. Hänellä on lahjana tuo mystillisuus ja noita ilvehtivän mielen ilmiäjähtäviä temppuja, joita niin usein melankolisen luonnon syvyydessä löytyy, ja jotka saavat syrjästä katsovan erehtymään heidän oikean luonteensa suhteen. Henkilö, joka nauraa ja viekoittelee meitäkin nauramaan; saa usein iloluontoisen nimen, vaikka ei mikään ole etempänä hänestä, kuin juuri iloisuus.

Ystävämme Theodor on yksi jokapäiväisiä vieraitamme ehkäpä juuri sentähden että me, vaimoni ja minä olemme, niin-sanoakseni auringon ja päivän-valon sylilapsia. Minun vaimoni on ihan Theodorin vastakohta. Hän katsoo aina jonkun asian valopuolet, josta muitten mielestä vaan on mustaa pimeyttä. Itse olen sangvinillista luonnetta ja katson kernaammin hyveitä kuin paheita mailmassa, ja toivon aina saavani osalleni tuhansittain hyviä ja onnellisia seikkoja. Tuhatuotinen valtakunta on minulle uskon-kappale, ja kaikki mäet ja törmänteet elon-tielläni ovat vaan minusta tilaisuuksia ahkeroimiseen ylöspäin, parempaa olemusta varten viepiä.

Theodorilla on teoriassa samallinen uskonlaki, mutta se menehtyy niin syvään tämänaikaisten surkeuksien viheliäisyyteen, että hänellä on siitä vähän hyötyä.

"Niin," sanoi hän eräänä iltana, "me käymme turmiotamme kohti. Jenny neiti, saanko luvan pyytää teiltä palasen sokeria teeni sekaan?"

"Te olette neljänä vuotena, joka kerta kun olette meillä teenne juoneet, lausuneet, että käymme perikatoamme kohti," sanoi Jenny, "mutta en ole huomannut sen vaikuttaneen ruokahaluunne. Ei hevillä arvella seisottavan perikadon partaalla samalla kuin pippuria sekoitetaan sallattiin; se on vaan vähän kiihoittavaa – ei mitään muuta."

"Minä puolestani," sanoi vaimoni, "pidän päinvastoin, etteivät katsanto-alamme koskaan ole olleet niin valon-paisteiset kuin nykyään. Orjuus on poistettu – kansalliskunniamme viimeinen likapilkka on pois pesty. Me olemme käyneet läpi mitä vaikeimman ottelun, jota ikinä on kansan kärsittäväksi esitetty, ja virkistyneet siitä voimakkaammiksi, paremmiksi ja onnellisemmiksi."

"Rouva hyvä," sanoi Theodor, "suokaa anteeksi, mutta en voi olla ajattelematta englantilaisen kirjailijan lausetta, että naisten todeksinäyttäminen tavallisesti sisältää yhtä suuressa määrässä runollisuutta kuin Thomas Mooren värssyt. Runollisuus on tietysti aina hyvin suloista, vaikkei sillä ole juuri mitään statistillista arvoa."

"Minä en näe tässä mitään poesiaa," vastasi vaimoni.

"Orjuushan on yleissääntöjen mukaan poistettu – sen parhaimmilta suosijoiltakin."

"Kyllähän kuvittelemme itsellemme poistaneemme paheen siinä, missä vaan olemme sen ilmeisen muodon muuttaneet. Orja ei enään ole kenenkään omaisuus mutt' ei hänellä myöskään ole kenenkään suojaa. Työtä hän ei halaja tehdä, eikä se ole hänen syynsä. Orjuus on opettanut hänelle että työ on pahe, josta itsekunkin tulee koettaa päästä. Ainoa, jonka he entisiltä herroiltaan oppivat on se, että työ on häpeällistä, ja siksi pitävät laiskuutta vapauden lipun-kannattimena. Enkö minä ole vapaa? Eikö minulla ole yhtä suuri oikeus, kuin kellä tahansa olla työtä tekemättä? Se joutuu heidän sota-huudoksensa. Se eikä muu mikään on loppupäätös orjain vapauttamisesta. Meidän aineellinen edistymisemme on liikanaisissa setelipakoissa, määräämättömässä valtiolainassa, hurjassa yrityshimossa ja vielä hurjimmassa ylöllisyyden himossa, joka tekee että jokainen elää ylöllisemmästi kuin hänen tulonsa sallivat ja halveksii avuja, säästäväisyyttä ja yksinkertaisuutta.

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.